

СЕКЦІЯ 4. ВИЩА ОСВІТА

.....

SECTION 4. HIGHER EDUCATION

Гальчун Н. П.,

УДК 37.013.42

завідувачка навчально-методичного відділу,

КЗВО "Волинський медичний інститут"

Волинської обласної ради, м. Луцьк;

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,

Волинський національний університет

імені Лесі Українки, м. Луцьк

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ

Вступ. Українське суспільство початку XXI століття зазнає великих випробувань та змін. Євроінтеграційні кроки нашої держави, входження у міжнародний освітній простір, розвиток співпраці з представниками науки, культури, мистецтва, бізнесу по всьому світу висуває перед фахівцями різних галузей вимогу володіння навичками налагодження повноцінного, ефективного спілкування у полікультурному середовищі мовою партнера по спілкуванню. Уже два роки Українська держава перебуває в умовах війни, яку розв'язала росія. Особливим екзаменом на дієздатність та фаховість це стало для медичної сфери. Медики рятують життя військових на полі бою та у шпиталях, надають допомогу постраждалим від ракетних ударів та бомбардувань, надають медичні послуги внутрішньо переміщеним особам в тилу. Окрім володіння клінічним мисленням, високим професіоналізмом у проведенні лікарських маніпуляцій, надання належного компетентного догляду, фахівці-медики виявляють гуманність, співчуття, надають морально-психологічну підтримку, з повагою ставляться до всіх без винятку пацієнтів не залежно від їх національності, культури, мови, цінностей, віросповідання тощо. Сучасний медичний працівник повинен володіти усім комплексом професійних компетентностей, включаючи соціально-комунікативну здатність до ефективної взаємодії з представниками різних народів у полікультурному середовищі. Тобто, міжкультурна компетентність для медика є важливим компонентом його професіоналізму.

Основна частина. Дослідження стосовно проблем міжкультурної компетентності проводили представники міжнародних та вітчизняної наукових шкіл. А. Анєнкова, В. Альпакова, Г. Елліс, Т. Наткатяма, О. Оберемко, Л. Павлова, І. Плужник, Е. Роджерс, А. Фантіні вивчали явище міжкультурної компетентності [2, с. 158].

Питання професійної компетентності медичного працівника активно досліджують сучасні українські науковці: С. Александрова, О. Байбакова, І. Бахова, Л. Воротняк, О. Данишенко, Н. Калашнік, Л. Костенко, Т. Пилип, О. Рембрач, М. Стпродуб [2, с. 158] та інші.

Професійна компетентність фахівця медичної галузі стала предметом наукових інтересів українських дослідників: С. Бухальської, О. Голік, Я. Кульбашної, М. Мруги, І. Радзієвської, К. Хоменко, А. Щербакової [2, с. 158].

Значна частина вчених дотримуються думки, що міжкультурна компетентність є інтегративною рисою особистості та включає систему цінностей, ґрунтується на специфічних знаннях і практичних вміннях, необхідних для позитивного розв'язання особистісних і професійних питань у транскультурній взаємодії [4, с. 74].

Представники усіх без винятку професій повинні володіти високим рівнем професіоналізму. Тобто, вони повинні володіти професійною компетентністю. Фахову компетентність медика складають спеціальна медична підготовка, загальна культура, цінності й комунікативна культура [6, с. 82]. Працівникам системи охорони здоров'я традиційно належить активна роль у суспільному житті країни та на міжнародному рівні. Медичний працівник надає кваліфіковану допомогу пацієнтам чи постраждалим налагоджуючи при цьому комунікацію, враховуючи їх культурні, національні, релігійні, територіальні, етнічні, особистісно-психологічні особливості. Проте, існують труднощі та перепони у професійній діяльності пов'язані не з незадовільним рівнем виконання медичних функцій, а з низьким рівнем взаємодії через несформованість комунікативної компетентності комунікаторів-представників різних культур. Необхідними є не лише володіння іноземною мовою та знання країнознавчого характеру, а й вміння та досвід порозуміння з представниками інших культур [1, с. 443]. Зрозуміло, що успішна комунікація фахівців на міжкультурному рівні малоімовірна без володіння учасниками взаємодії полікультурною компетентністю. Тому, наявність даної компетентності у сучасних професіоналів виступає засобом їх конкурентоспроможності на міжнародному ринку праці [5].

Абсолютно очевидною постає потреба формування міжкультурної компетентності фахівця медичної сфери. Важливим інструментом формування інтеркультурної компетентності майбутнього медичного працівника є оволодіння здобувачами освіти освітнім компонентом "Іноземна мова за професійним спрямуванням", яка передбачає комунікативну та культурну спрямованість. Навчальний дисципліна включає великий обсяг матеріалу національно-культурного змісту, інформацію про традиції, бізнес-етикет тощо, у поєднанні чотирьох видів мовленнєвої діяльності: слухання, читання, говоріння, письма.

Після завершення вивчення курсу серед здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти КЗВО "Волинський медичний інститут" було проведено дослідження щодо сформованості компонентів крос-культурної компетентності, яке показало недостатній рівень розвитку полікультурних навичок. Тому до каталогу вибіркового компонента було внесено "Англійську мову в міжкультурній компетентності медичного працівника". Після ознайомлення із силабусом ВК більшість студентів обрали запропоновану дисципліну.

Для забезпечення викладання освітнього компонента на основі силабуса було розроблено кожне аудиторне заняття та навчальний посібник "Англійська мова в міжкультурній компетентності медичного працівника" для організації самостійної роботи здобувачів освіти.

Посібник включає 16 самостійних робіт, тематика яких розроблена у логічній послідовності та є основою для формування транскультурної компетентності здобувачів медичної освіти. Кожна робота складається з викладу матеріалу та завдань для самоконтролю. Завдання містять глосарій до теми з транскрипцією, вправи на закріплення та завдання для контролю.

У ході роботи над посібником були використані матеріали аналізу та узагальнення доробку вітчизняних та зарубіжних учених, результати власного наукового пошуку. Досліджено великий масив інтернет-ресурсів, опрацьовано багато оригінальної професійної літератури. Усього – близько ста джерел.

Теоретичний матеріал містить інформацію про тлумачення понять: "компетенція", "компетентність", "комунікативна культура", "професійна компетентність", "міжкультурна компетентність", "міжкультурна компетентність медичного працівника" [3, с. 12, 13, 16]; інформацію про зародження та розвиток міжкультурної компетентності як наукового напрямку, місце та роль інтеркультурної компетентності медика в його фаховій компетентності [3, с. 21, 27].

Здобувачам освіти надається інформація про звичаї та норми комунікативної культури англомовних країн, особливості ведення там бізнесу, стилю проведення переговорів, етикетні норми ділового та міжособового спілкування, із розробленими завданнями для закріплення та контролю [3, с. 51-53, 56-59]. Усе це допомагає комунікаторам-представникам різних культур адекватно розуміти та сприймати один одного, сприяє розвитку ерудиції, адаптації до іншомовного середовища і в результаті – до полікультурного світу.

Особливої уваги заслуговують так звані "табу". Студентам пропонується матеріал про поширені "табу" англомовного світу, європейських країн та мусульманських народів. Дуже часто незнання культурних "табу" інших країн чи національностей стають "каменем спотикання" під час офіційних прийомів, зустрічей, нарад, навіть в онлайн форматі [3, с. 62-64, 67-71].

Основу крос-культурної компетентності фахівця медичної галузі становлять знання про транскультурні особливості медичної англійської мови, особливості використання лексичних одиниць, конструкцій, їх синонімів, вживання прикметників. Особливо це стосується назв хворіб, закладів охорони здоров'я, медичних адміністративних органів, професій та номенклатури медичних посад, інтеркультурні розбіжності у міжнародному маркетингу лікарських засобів, їх назв та класифікації тощо [3, с. 74-78, 81-85].

Особлива увага приділяється у навчальному посібнику англomовному медичному етикету [3, с. 88-93, 95-97]. Це стосується звертань до представників медичної професії, способів вітання, привернення уваги, прохання про допомогу та відповіді на них.

Усі мовленнєві ситуації передбачають проєктування на реальні професійні комунікативні ситуації з відіграванням ролей (ділова гра, метод проєктів тощо).

Заключним етапом вивчення вибіркового компонента "Англійська мова в професійній компетентності медичного працівника" передбачено складання заліку, що включає тестування та виконання практичного завдання – командний проєкт на тему професійної комунікативної міжкультурної ситуації. Варто зазначити, що здобувачі освіти діляться на групи за бажання, а теми обираються та розподіляються з ініціативи і зі згоди студентів.

Окрім того, здобувачі освіти погодилися пройти повторне опитування щодо сформованості компонентів крос-культурної компетентності. Середньо зважений показник загальної сформованості компетентності зріс на 28,7 % та становить 79,6% від 50,9 % – перед початком вивчення ВК.

Висновки. Застосування імітаційних методів навчання, звісно, не забезпечує безпосередній контакт з чужою культурою та її представниками-носіями мови. Проте, вони максимально наближають реальні умови, а інформативне якісне наповнення навчального контенту слугує основою для формування міжкультурної компетентності майбутнього медичного працівника.

Таким чином, апробація авторського курсу вибіркового компонента "Англійська мова в міжкультурній компетентності медичного працівника" та розробленого до нього навчального посібника для організації самостійної роботи здобувачів освіти уможливають ефективне формування інтеркультурної компетентності майбутнього фахівця-медика за умови створення сприятливих педагогічних умов, позитивної мотивації студентів і належного фахового рівня викладача.

Список використаних джерел

1. Воронкова Н. Р. Формування міжкультурної компетенції особистості в процесі навчання іноземної мови. *Наукові записки Кіров. держ. пед. ун-ту. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. Кропивницький, 2021, № 104 (2). С. 443-447.

2. Гальчун Н. Теоретичне осмислення поняття міжкультурної компетентності в сучасних наукових дослідженнях. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2021. Вип. 35. С.157-163. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/35.32>

3. Гальчун Н. П. Англійська мова в міжкультурній компетентності медичного працівника : навч.-метод. посіб. для орг. самост. роботи здобувачів освіти / Н. П. Гальчун ; КЗВО "Волинський медичний інститут". Луцьк, 2023. 112 с.

4. Коврей Д. Й. (2020). Педагогічне моделювання процесу формування міжкультурної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти в освітньому середовищі коледжів: методичні аспекти. *Інноваційна педагогіка: науковий журнал*. Одеса, 2020. № 25 (2). С. 73-76. Режим доступу: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/25-2.15>.

5. Резунова, О. С. Міжкультурна компетентність як необхідна складова професійної компетентності сучасного фахівця. Науковий огляд. 2021. № 1 (73). URL: <https://orcid.org/0000-0003-3315-0294>.

6. Щербак А. В. Формування полікультурної компетентності у студентів-медиків у навчально-виховному процесі вищого медичного навчального закладу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Луганськ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Старобільськ, 2015. 357 с.

Гордієнко А. І.,
провідний фахівець відділу обліку
та військової підготовки студентів,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, м. Умань

УДК 371.32

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Компетентність як важливий елемент навчального процесу являє собою систему, що включає взаємопов'язані та взаємодоповнюючі компоненти, а саме, способи діяльності, особистісні якості, знання, вміння, навички, інтеграція яких дає змогу назвати цей концепт особистісною характеристикою майбутнього вчителя, що дає змогу йому діяти самостійно, брати на себе відповідальність за свою діяльність і власне життя.

Дослідницька компетентність здобувача вищої освіти покликана відкривати його самостійність, духовне та діяльнісне начало, зміцнюючи потребу в знаннях. Динамічні зміни у вищій освіті визначають дослідницьку компетентність майбутніх вчителів як одну з провідних у структурі навчального процесу, що